

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 159/05-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 1. júna 2005 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. J. B., bytom P., zastúpeného advokátom JUDr. S. V., P., ktorou namieta porušenie jeho základného práva domáhať sa ochrany svojho práva na nezávislom a nestrannom súde podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Obo 109/03 z 20. júna 2003, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. J. B. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 10. novembra 2003 doručená sťažnosť Ing. J. B. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie jeho základného práva domáhať sa ochrany svojho práva na nezávislom a nestrannom súde podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na

rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 Obo 109/03 z 20. júna 2003.

Zo sťažnosti, jej príloh a pripojených vyjadrení vyplýva, že na základe zmluvy o postúpení pohľadávky uzavretej 31. mája 2000 bola postupcom (pôvodný veriteľ dlžníka) sťažovateľovi ako postupníkovi postúpená pohľadávka voči dlžníkovi vo výške 5 100 Sk.

Krajský súd v Bratislave (ďalej len „konkurzný súd“) uznesením sp. zn. 2 K 203/00 z 21. februára 2001 (právoplatným 29. marca 2001) vyhlásil na majetok dlžníka konkurz a jeho veriteľov vyzval, aby do 60 dní od vyhlásenia konkurzu prihlásili všetky svoje pohľadávky. Sťažovateľ konkurznou prihláškou 24. februára 2003 a opakovane 4. marca 2003 prihlásil v konkurznom konaní svoju pohľadávku voči úpadcovi vo výške 5 100 Sk a stal sa účastníkom konkurzného konania.

Na prieskumnom pojednávaní 5. marca 2003 zákonná sudkyňa oboznámila účastníkov konania s tým, že sťažovateľ podaním zo 4. marca 2003 namieta jej zaujatosť. Účastníci konania boli súčasne oboznámení s obsahom dovtedajších námietok zaujatosti proti tejto zákonnej sudkyňi, ako aj s rozhodnutiami najvyššieho súdu, ktorými rozhodol o týchto námietkach. Konkurzný súd vychádzajúc z v tom čase účinného § 15 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) rozhodol, že na námietku sťažovateľa nebude prihliadať s odôvodnením, že námietka zaujatosti vznesená sťažovateľom sa opakovane týkala tých istých skutočností, o ktorých najvyšší súd už rozhodol. Keďže išlo o uznesenie, ktorým sa upravuje vedenie konania, konkurzný súd účastníkov poučil, že proti nemu odvolanie nie je prípustné.

Pohľadávka sťažovateľa bola na prieskumnom pojednávaní správcom konkurznej podstaty popretá, s tým, že sťažovateľ mal možnosť do 31 dní od doručenia upovedomenia o popretí (doručené mu konkurzným súdom 19. marca 2003) uplatniť si svoju pohľadávku incidenčnou žalobou na súde, ktorú možnosť sťažovateľ využil. O tejto žalobe Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) konal pod sp. zn. 16 Cbi 40/03. Keďže sťažovateľ ani po výzve krajského súdu v stanovenej lehote nezaplatil súdny poplatok, krajský súd

uznesením z 9. februára 2004 (právoplatným 11. marca 2004) konanie o incidenčnej žalobe sťažovateľa zastavil.

Proti uzneseniu konkurzného súdu z 5. marca 2003, ktorým rozhodol, že na námietku sťažovateľa sa neprihliada, podal sťažovateľ odvolanie. Najvyšší súd uznesením sp. zn. 2 Obo 109/03 z 20. júna 2003 odvolanie sťažovateľa odmietol a to jednak z dôvodu jeho neprípustnosti, ako aj z dôvodu, že ho podala neoprávnená osoba. Podľa sťažovateľa uznesením najvyššieho súdu, ktoré mu bolo doručené 20. septembra 2003, boli porušené jeho základné práva podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy.

Sťažovateľ v sťažnosti okrem iného uviedol: *„Najvyšší súd SR odmietol moje odvolanie proti Uzneseniu Krajského súdu v Bratislave (...) z dôvodu, že (...) bolo podané osobou, ktorá na odvolanie nie je oprávnená. (...) Najvyšší súd SR bez príslušnej zákonnej právomoci a v rozpore so Zákonom o konkurze a vyrovnaní usúdil a rozhodol, že nie som veriteľom úpadcu a ani účastníkom konkurzného konania a teda ani osobou, ktorá je oprávnená podať v konkurznom konaní odvolanie, čím svojím postupom porušil moje právo (...).*

Najvyšší súd SR tiež odôvodnil odmietnutie môjho odvolania z dôvodu (...), že smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je odvolanie prípustné. Konkurzný súd pritom mnou podanú námietku predpojatosti zákonnej sudkyne nepredložil na rozhodnutie nadriadenému súdu (...), ale k nej jednoducho neprihliadol, pretože ju považoval za opakovanú. (...) Akokoľvek bola sudkyňa presvedčená o svojej nezaujatosti, nemohla sama meritórne rozhodnúť o mojom podaní, ale mala moju námietku postúpiť na rozhodnutie nadriadenému súdu. (...) Najvyšší súd SR v odôvodnení napadnutého uznesenia len konštatoval, že rozhodnutie prvostupňového súdu je správne a nie je proti nemu prípustné odvolanie (...).“

Najvyšší súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti sp. zn. KP 8/04 z 30. novembra 2004 okrem iného uviedol: *„Najvyšší súd Slovenskej republiky odvolanie sťažovateľa odmietol predovšetkým s odôvodnením, že proti napadnutému uzneseniu nie je odvolanie prípustné. V tomto považujem stanovisko odvolacieho senátu a rozhodnutia za správne. Uznesenie*

krajského súdu, ktorým rozhodol, že na námietku zaujatosti nebude prihliadať, je uznesením, ktorým sa upravuje vedenie konania. Proti takémuto uzneseniu nie je odvolanie (...) prípustné. Odvolanie proti uzneseniu bolo odmietnuté (...) správne bez ohľadu na to, či bolo rozhodnutie súdu prvého stupňa vecne správne. Sťažovateľ (...) uvádza, že sa odvolací súd nezaoberal tým, či bol postup sudkyne správny a či bola oprávnená sama posúdiť dôvodnosť podanej námietky. Odvolací súd však mohol vecnú správnosť uznesenia skúmať a posudzovať, len ak by bolo odvolanie proti nemu prípustné. Odvolanie však z už uvedeného dôvodu prípustné nebolo.“

Na vyjadrenie najvyššieho súdu reagoval sťažovateľ podaním doručeným ústavnému súdu 9. februára 2005, v ktorom uviedol: *„V celom rozsahu sťažovateľ trvá na tom, že postupom súdov došlo k porušeniu jeho práva na súdnu ochranu podľa Čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky tým, že mu bolo zabránené domáhať sa svojho práva na prerokovanie veci na nezávislom súde, ako aj podľa Čl. 47 ods. 2 Ústavy SR (ide zrejme o preklep, podľa obsahu podania sťažovateľovi ide o čl. 47 ods. 3 ústavy, pozn.), kedy bola porušená zásada rovnosti účastníkov v súdnom konaní. K vyjadreniu Najvyššieho súdu SR sa bližšie nevyjadrujem a navrhujem preto sťažnosti môjho klienta Ing. B. vyhovieť.“*

Sťažovateľ navrhuje ústavnému súdu, aby rozhodol takto:

„Najvyšší súd SR Uznesením č. 2 Obo 109/03, zo dňa 20. 06. 2003 porušil právo Ing. J. B. domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde podľa Článku 46 ods. 1 Ústavy SR ako aj právo rovnosti všetkých účastníkov v konaní pred súdmi podľa Článku 47 ods. 3 Ústavy SR.

Zároveň (...) navrhujem, aby Ústavný súd SR po vyhovení mojej sťažnosti podľa ust. § 56 ods. 3 písm. b) vrátil vec Najvyššiemu súdu SR na ďalšie konanie.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh vrátane sťažnosti predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené alebo podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania (m. m. IV. ÚS 292/04).

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu možno hovoriť vtedy, ak by namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov (m. m. I. ÚS 12/01, I. ÚS 124/03). Za zjavne neopodstatnenú možno teda považovať aj sťažnosť, z ktorej je zrejmé, že medzi namietaným postupom všeobecného súdu, v tomto prípade najvyššieho súdu, a označenými základnými právami podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy nie je žiadna príčinná súvislosť, ktorá by reálne vytvárala základ na záver o možnom porušení označených základných práv, reálnosť ktorého by mohol ústavný súd posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy „každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným spôsobom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (...)“.

Základné právo vyjadrené v čl. 46 ods. 1 ústavy zaručuje každému právo na prístup k súdu a právo na určitú kvalitu súdneho konania pred nezávislým a nestranným súdom, inak povedané právo na spravodlivý proces (m. m. IV. ÚS 233/04). Avšak obsah tohto práva nedáva účastníkovi záruku, že súdny spor sa skončí právoplatným rozhodnutím v jeho prospech.

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu k porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy by došlo vtedy, ak by komukoľvek bola odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prístup k súdu), predovšetkým ak by všeobecný súd odmietol konať a rozhodovať o podanom návrhu fyzickej osoby alebo právnickej osoby (II. ÚS 8/2001, IV. ÚS 115/03, IV. ÚS 233/04).

Ústavný súd zistil, že odvolaním sťažovateľa, ktoré podal proti uzneseniu konkurzného súdu z 5. marca 2003, sa najvyšší súd zaoberal podľa procesných zásad upravujúcich postup v odvolacom konaní vyjadrených v Občianskom súdnom poriadku. Takže sťažovateľovi nebola žiadnym spôsobom odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, ktorým bol v danom prípade najvyšší súd, ktorého uznesenie sťažovateľ napáda a ktorého nestrannosť a nezaujatosť sťažovateľ nijako nespochybnil.

Najvyšší súd pred začatím konania o odvolaní sťažovateľa skúmal, či sú splnené procesné podmienky na ďalšie konanie o vecnom preskúmaní odvolaním napadnutého rozhodnutia konkurzného súdu, pričom jednou z procesných podmienok, ktorej splnenie bolo nevyhnutné pre ďalší postup súdu v tomto konaní, bola prípustnosť odvolania. Keďže konkurzný súd kvalifikoval uznesenie, proti ktorému odvolanie sťažovateľa smerovalo, ako uznesenie, ktorým sa upravuje vedenie konania podľa v tom čase účinného § 202 ods. 3 písm. a) OSP, v súlade so zákonom poučil účastníkov, že odvolanie proti tomuto uzneseniu nie je prípustné. Sťažovateľ aj napriek tomuto poučeniu proti predmetnému uzneseniu konkurzného súdu podal odvolanie, ktoré najvyšší súd okrem iného aj pre jeho neprípustnosť odmietol.

Najvyšší súd svoje rozhodnutie z 20. júna 2003 odôvodnil nasledovne: «*Napadnutým uznesením konkurzný (prvostupňový) súd v zápisnici o prieskumnom pojednávaní (§ 21 a nasl. ZKV), uznesením o vedení konania (...) vyslovil, že na námietky veriteľa, Ing. J. B., zo dňa 4. 3. 2003 v ktorých spochybnil nezaujatosť sudkyne (...) a navrhol ju z prejednávania a rozhodovania veci vylúčiť, sa neprihliada (§ 15 ods. 2 OSP). Pri vyhlásení uznesenia účastníci boli poučení o neprípustnosti odvolania proti tomuto uzneseniu.*

Proti tomuto uzneseniu podal odvolanie konkurzný veriteľ Ing. J. B. Uviedol, že účastníkom konania sa stal 28. 2. 2003, keď sa dozvedel, že súd na dlžníka ako úpadcu vyhlásil konkurz a týmto dňom podal aj prihlášku ako konkurzný veriteľ. Nakoľko mu dňa 3. 3. 2003 nebolo súdom umožnené nahliadnuť do spisov a podrobne sa oboznámiť so stavom konania, po získaní objektívnych informácií o zrejmej zaujatosti sudkyne dňa 4. 3. 2003 o 11.00 hod. podal námietku zaujatosti sudkyne (...). Argument sudkyne, že sa jedná o opakované oznámenia tých istých skutočností o ktorých už súd rozhodol, považuje za urážajúci jeho ako občana a zrejme nekvalifikovaný, ako sudcu. (...) O posúdení námietky zaujatosti podľa súčasného právneho stavu musí rozhodnúť nadriadený súd, t. j. Najvyšší súd Slovenskej republiky a nie ten, o koho zaujatosť sa jedná. Žiadal preto, aby jeho odvolaniu bolo vyhovené, nezákonné právne akty zrušené a voči sudkyňi vyvozené dôsledky.

Najvyšší súd, ako súd nadriadený (§ 16 ods. 1 OSP) skúmal, či je prípustné odvolanie proti rozhodnutiu, ktoré odvolateľ napadá. Z obsahu spisov nadriadený súd zistil, že obštrukciami vyvolanými konkurznými veriteľmi dochádza k súdom nezavineným prieťahom v konaní. Rozhodnutie prvostupňového súdu je správne, nie je proti nemu prípustné odvolanie, ako je vyššie uvedené a naviac ho podala osoba na to nie oprávnená (§ 218 ods. 1, písm. b, c, OSP).»

V prípade sťažovateľa však nedošlo k odmietnutiu spravodlivosti majúcemu za následok porušenie jeho práv, ale o prípad, keď základné právo na spravodlivé súdne konanie bolo v celom rozsahu realizované, aj keď nie podľa subjektívnych predstáv sťažovateľa. Najvyšší súd v súlade s hmotnoprávnymi i procesnoprávnymi zákonnými požiadavkami prerokoval odvolanie sťažovateľa a následne po jeho preskúmaní ho odmietol. Skutočnosť, že sa sťažovateľ s právnym názorom najvyššieho súdu nestotožňuje,

nemôže sama osebe viesť k záveru o porušení práva na spravodlivý proces. Podľa stabilnej judikatúry ústavného súdu (m. m. II. ÚS 9/05) aj neúspech v konaní napĺňa obsah základného práva na spravodlivý proces so všetkými jeho aspektmi. Ústavný súd nezistil žiadnu skutočnosť spochybňujúcu nestrannosť a nezávislosť najvyššieho súdu, na základe čoho ústavný súd konštatuje, že postupom najvyššieho súdu nedošlo k porušeniu ústavnoprocených princípov konania pred všeobecnými súdmi.

Z obsahu rozhodnutia najvyššieho súdu ďalej vyplýva, že ďalším dôvodom, pre ktorý odvolanie sťažovateľa odmietol, bolo aj jeho podanie neoprávnenou osobou.

Ústavný súd konštatuje, že v čase rozhodovania najvyššieho súdu o odvolaní sťažovateľa (20. jún 2003) bol sťažovateľ účastníkom konkurzného konania, a teda bol aj osobou oprávnenou podať odvolanie proti rozhodnutiu konkurzného súdu. Sťažovateľ prestal byť účastníkom konkurzného konania až 11. marca 2004, keď nadobudlo právoplatnosť uznesenie krajského súdu sp. zn. 16 Cbi 40/03 z 9. februára 2004, ktorým pre nezaplatenie súdneho poplatku sťažovateľom bolo konanie o incidenčnej žalobe sťažovateľa zastavené.

Ústavný súd konštatuje, že aj keď jeden z dôvodov, pre ktoré najvyšší súd odvolanie sťažovateľa proti rozhodnutiu konkurzného súdu odmietol, bol nesprávny (podanie odvolania neoprávnenou osobou), vždy existoval druhý dôvod pre jeho odmietnutie (nepripustnosť odvolania). Napriek skutočnosti, že najvyšší súd vo svojom rozhodnutí pochybil tým, že odvolanie sťažovateľa odmietol aj ako podané zjavne neoprávnenou osobou, ústavný súd považuje jeho rozhodnutie za vecne správne.

Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy „všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní“.

Zásada rovnosti strán v procese sa prejavuje vytváraním rovnakých procesných podmienok a rovnakého procesného postavenia subjektov, o ktorých právach a povinnostiach rozhoduje občianskoprávny súd (PL. ÚS 43/95, II. ÚS 121/02, IV. ÚS 35/02).

Pod rovnakým postavením účastníkov možno rozumieť iba také procesné postavenie, ktoré zabezpečí spravodlivý proces. Požiadavka spravodlivého procesu v sebe obsahuje aj zásadu zaručujúcu pre každú stranu v procese mať rovnakú možnosť obhajovať svoje záujmy a zároveň vylučujúcu mať možnosť podstatnej výhody voči protistrane (m. m. IV. ÚS 35/02).

Obsah práva rovnosti ako jedného z určujúcich ústavnoprávných princípov občianskeho súdneho procesu spočíva v tom, že všetci účastníci občianskeho súdneho konania majú rovnaké procesné práva a povinnosti, ktoré uplatňujú a plnia za rovnakých procesných podmienok bez zvýhodnenia alebo diskriminácie niektorej z procesných strán.

V preskúmvanej veci pri predbežnom prerokovaní sťažnosti podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde dospel ústavný súd k záveru o nedostatku priamej príčinnej súvislosti medzi napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu a možným porušením základného práva sťažovateľa upraveného v čl. 47 ods. 3 ústavy, a tým aj k záveru o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti.

Keďže podľa názoru najvyššieho súdu neboli splnené procesné podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť odvolacie konanie, uvedený súd odvolanie sťažovateľa pre jeho neprípustnosť proti napádanému rozhodnutiu konkurzného súdu odmietol. Ústavný súd súčasne poznamenáva, že otázka posúdenia podmienok odvolacieho konania je otázkou zákonnosti a jej riešenie samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení zásady rovnosti účastníkov konania ustanovenej v čl. 47 ods. 3 ústavy.

Ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd v konaní o odvolaní sťažovateľa postupoval v súlade so zákonnou úpravou uplatňujúcou sa rovnako na každé odvolacie konanie a týmto postupom sťažovateľa nijako neznevýhodnil. Vzhľadom na to predmetné uznesenie najvyššieho súdu nesignalizuje žiadnu možnosť porušenia základných práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 47 ods. 3 ústavy (neexistencia príčinnej súvislosti), z dôvodu

ktorého ústavný súd sťažnosť odmietol (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde) ako zjavne neopodstatnenú.

Vzhľadom na to, že sťažnosť bola odmietnutá a rozhodnutie o zrušení napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu je podmienené vyslovením porušenia práva alebo slobody (čl. 127 ods. 2 a 3 ústavy), ústavný súd sa touto časťou sťažnosti nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. júna 2005